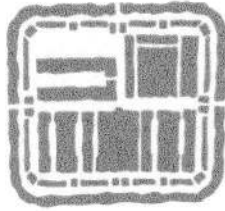

Vereniging Oud Valkenburg

OUD VALKENBURG

NIEUWSBRIEF DECEMBER 2013

Voor u ligt de laatste nieuwsbrief van 2013. We kunnen constateren dat het weer een actief verenigingsjaar geweest is. We hebben de traditionele activiteiten gehad, zoals op de Paardenmarkt en Open Monumentendag. Maar meer nog hebben die van onszelf als vereniging onze inzet gevraagd. Ik heb het dan over onze jaarvergadering, de najaarsbijeenkomst, onze presentatie op de Coöperatiedag van de Rabo, de opening van de expositie "Valkenburg en de Tweede Wereldoorlog" en niet te vergeten de ontvangst en rondleiding van scholen uit Katwijk en omgeving. Het boekje "De Buitens van Valkenburg" is verschenen. We hebben goede vorderingen gemaakt met het digitaliseren en rubriceren van het materiaal dat wij in ons bezit hebben. Het is maar een greep.

Wij kijken dus terug op een actief en vruchtbaar jaar en zijn van plan ons ook het komend jaar weer in te spannen om de geschiedenis van Valkenburg over het voetlicht te brengen.

Ik hoop dat u veel genoeg hebt met het lezen van deze nieuwsbrief.

Rest mij u een goede Kerst en prettige jaarwisseling toe te wensen.

Jan Bakker
voorzitter

In memorie Aad de Vries

Op deze foto ziet u Aad de Vries. De foto is afkomstig van de website van Oud Valkenburg en staat naast het Valkenburgse volkslied. En als er iemand naast het volkslied moet staan dan is het Aad de Vries, de Valkenburger in hart en nieren, in de geliefde kleuren rood en geel en lid van de meest Valkenburgse vereniging: de Harmonie.

Jarenlang bestond de vereniging Oud Valkenburg uit 6 bestuursleden, zo'n 110 leden en.....uit één vrijwilliger.

Die ene vrijwilliger was Aad de Vries. In het bestuur komen zag hij niet zitten. "Ik heb een hekel aan vergaderen." Maar hij stond overal voor klaar. Hand- en spandiensten, zoals ophalen van contributie, rondbrengen van uitnodigingen en de laatste jaren als torenwachter op de zaterdagochtend; hij deed het met plezier. Maar bovenal was hij een soort geweten voor het bestuur. "Hebben jullie daar en daar wel aan gedacht."

Aad de Vries, vrijwilliger vanaf het eerste uur, is er niet meer. 19 Oktober is hij overleden op de leeftijd van ruim 59 jaar.

Geslaagde lezing "De delen en de som. Historische samenhang in Rijnland" door Cor Smit.

Jaap Dubbeldam

De ongeveer 40 aanwezigen die op dinsdag 26 november, onder het genot van een kopje koffie, aanwezig waren in de zaal van de hervormde kerk, gingen na afloop naar huis met overweldigende hoeveelheid aan wetenswaardigheden. De lezing van de heer Cor Smit ging over de historische ontwikkeling van het gebied Rijnland. Na de Romeinse tijd was Valkenburg in Rijnland een centrale plaats die door de jaren heen geleidelijk door andere plaatsen, en uiteindelijk door

Leiden, is overgenomen. Een van de constatering van de heer Smit was, dat dit Valkenburg uiteindelijk een nogal geïsoleerd ligging opgeleverd heeft. Als voorbeeld gaf hij dat, terwijl de omringende plaatsen door trein- en tramverbindingen bereikbaar waren, pas in 1932 een eerste busverbinding door Valkenburg tot stand kwam! Van oudsher speelde het vervoer zich voor een belangrijk deel af op de waterwegen, zoals de Rijn. Later werd dat grotendeels overgenomen door transport over land

Impressie van een middag torenwacht

Herman Dijkhuizen

Het is zaterdagmiddag 23 november. Ik heb samen met Joop van der Wel Torenwacht zoals dat heet. Met Joop, mooi, dat wordt een leuke middag, dat weet je van te voren.

Buiten is het feest, een dweilorkestje in Valkenburgse kleuren marcheert uitbundig door de Broekweg. Swingende sinterklaasliedjes klinken door de straat. Daar wordt een mens blij van. Zeker ook de toestromende jeugd.

En ook de vele jonge vaders en moeders met verwachtingsvolle kindertjes voor en achterop de fiets die we door het zijraam van de toren aan zien komen rijden.

In de toren hoor je nu en dan het lage gebrom van de donkere scheepsfluit van de naderende stoomsleepboot. De Sint komt. Hij gaat aanleggen bij het eeuwenoude Veereinde. Bij het pontje zal ik maar zeggen.

Feest in het dorp. En dan komen er niet zoveel bezoekers naar onze toren.

Alhoewel, het is helder weer.

Joop wil de binnenkomst van Sint Nicolaas met een heleboel gelukkig nog allemaal echt zwarte Zwarte Pieten wel eens van de torentrans bekijken.

Voor de eerste keer van zijn leven van zo hoog meldt hij nog. En omdat zijn knieën even oud zijn als hijzelf gaat hij toch maar met de lift naar boven. Ik blijf beneden en bewaak de entree en het geldkistje.

En dan, toch ineens, onverwacht bezoek. Twee onbekende mannen komen binnen.

De eerste is bijna twee meter lang. Fors postuur. Licht getint uiterlijk. Tot zijn negende jaar in Marokko gewoond vertelt hij openhartig. Nu is hij bioloog bij de universiteit van Wageningen.

Hij heeft een bijzondere hobby, namelijk het verzamelen van huisnummerplaten in alle soorten en maten. En een adres daarvoor heeft hij in Valkenburg gevonden bij de firma Leers op de Kruisweg 11, vlak achter de toren.

Puik firma vertelt hij, enorm assortiment oude bouwmaterialen vind je daar.

Moet je zeker een keer gaan kijken zegt hij ook nog met veel overtuiging.

Zijn vondst bij de firma was een hele stapel oude huisnummerplaten, zomaar verloren in een hoekje. Mooie handel! Wat je dubbel hebt kun je op het internet goed doorverkopen.

Bij de verkoop van de huisnummers kwam het Torenmuseum ter sprake en de Tweede Wereldoorlog en ook nog het mooie uitzicht. En als geïnteresseerde Wageninger met een bijpassende belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog wilde onze bioloog dat allemaal wel eens gaan zien! Vandaar zijn komst.

Het Torenmuseum met de verhalen van Joop en mij er omheen vond hij superinteressant. Zijn dag en zeker ook onze middag konden niet meer stuk besloten we.

En dan hebben we het nog niet eens gehad over de tweede bezoeker. Een Braziliaan, een jaar of dertig. Hij woont ook in Wageningen en studeert daar, zo blijkt. Vandaar dat de twee vrienden 's ochtends voor de gezelligheid samen naar Valkenburg waren afgereisd.

Of we Maurits van Nassau kenden vroeg onze Braziliaan zeer indringend. In de hele noordoost hoek van Brazilië kennen ze hem vertelde hij erbij. De beste bestuurder uit de periode dat de Nederlanders de Portugezen daar hadden verdreven, was zijn welgemeende compliment. Dat die Hollanders daarbij goud verdienden met de suikerhandel die ze van de Portugezen overnamen was geen bezwaar.

Eén Maurits kenden Joop en ik zeker. Die staat gezeten op een karos getrokken door zes schimmels afgebeeld op het beroemde schilderij van Adriaen van de Venne met als onderwerp De Valkenburgse Paardenmarkt. Drieduizend paarden werden destijds verkocht in tien dagen! Daar zijn we eigenlijk nog trots op.

Als je het originele schilderij wilt zien, het hangt op 25 meter afstand van De Nachtwacht van Rembrandt in het Rijksmuseum in Amsterdam.

Om het wat gemakkelijker te maken: wij hebben een mooie foto van het schilderij op ware grootte in de voorhal van ons Torenmuseum hangen.

De Maurits waarop wij zo trots mogen zijn bleek niet de goede te zijn. Het moest om precies te zijn gaan om ene Johan Maurits van Nassau. Die ligt begraven in Kleef, net over de grens in Duitsland.

Onze Braziliaan begrijpt absoluut niet dat zo'n beroemde Hollander die tot in de basisscholen van een grote stad als Recife door iedereen gekend en geëerd wordt in Nederland volledig onbekend blijkt te zijn. Hij vertelt een heel verhaal.

Ik heb om het gapende gat in mijn kennis verder te dichten het verhaal van Johan van Maurits en zijn goede daden in de wijde omgeving van de Braziliaanse stad Recife thuis op het internet nog een keer opgezocht. Dat zou u ook eens moeten doen, durf ik te adviseren! Absoluut de moeite waard.

Mijn middag met Joop zat er ondertussen op. Volgende week zaterdagmiddag mag ik weer. 'k Ben benieuwd wie ik dan zal ontmoeten!

De volgende zaterdag.....

Nou nee, zulk mooi weer als vorige week bij de intocht van Sint Nicolaas was het deze zaterdagmiddag bepaald niet.

Corrie Hoffmans is mijn gezelschapsdame bij mijn torenwacht. Het duurt even voordat er bezoekers verschijnen. Het eerste uur zien we al helemaal niemand. En ik zit vanmiddag maar twee uurtjes, want om drie uur ga ik naar het 50-jarige bruiloftsfeest van Jannie en Leen de Mooij. In het Alexander Hotel in Noordwijk, lekker luxe!

Dan nu toch maar voor drieën nog wat oude foto's kijken. Er staat een hele doos vol. Allemaal formaat ansichtkaart. Van alles door elkaar.

Hé, wat is dat? Een foto van een ossenwagen? In Valkenburg gemaakt?

Ik vind het een grappig prentje. Het doet me wat. Vorig jaar ben ik in Servië geweest. Daar zag ik er zomaar een met een sjokkende os tussen het toeterende verkeer van de andere kant. Maar de ossenwagen had luchtbanden die duidelijk

geleend waren van een aftandse personenauto. En dan stop je op zo'n moment na een weifelmoment toch niet.

En heb je niet de vakantiefoto die je achteraf eigenlijk had willen hebben.

Maar nu zo maar een foto van een echte ossewagen in Valkenburg! Die zou ik best willen hebben. Eerst maar eens uitvinden waar en wanneer is die foto gemaakt is.

Het antwoord op de vraag de foto gemaakt is komt van Corrie. "Die twee huisjes op de achtergrond staan er nog steeds. Op de Hoofdstraat tegenover het flat naast het Boonrak" Dan proberen we de tweede vraag te beantwoorden.. Corrie denkt aan de tijd zo rond 1900. We komen er niet uit. We wachten op Gerrit Russchenberg; die weet alles, denken wij. Hij is er volgens afspraak om drie uur.

Hij is is resoluut. "Die foto ken ik. Dat was in 1942." "Nee toch!" roepen Corrie en ik verbaasd in koor. "Die man op de foto is De Kruijf. Hij werkte in de oorlogsjaren als knecht bij een Valkenburgse boer."

"Die wagen werd op een dag gevorderd door de Duitse Wehrmacht. Die konden alles gebruiken waar wielen onder zaten."

Corrie en ik keken elkaar en Gerrit nog eens een keertje aan. Een ossewagen in Valkenburg in de oorlogsjaren. Je moet het niet gekker maken.

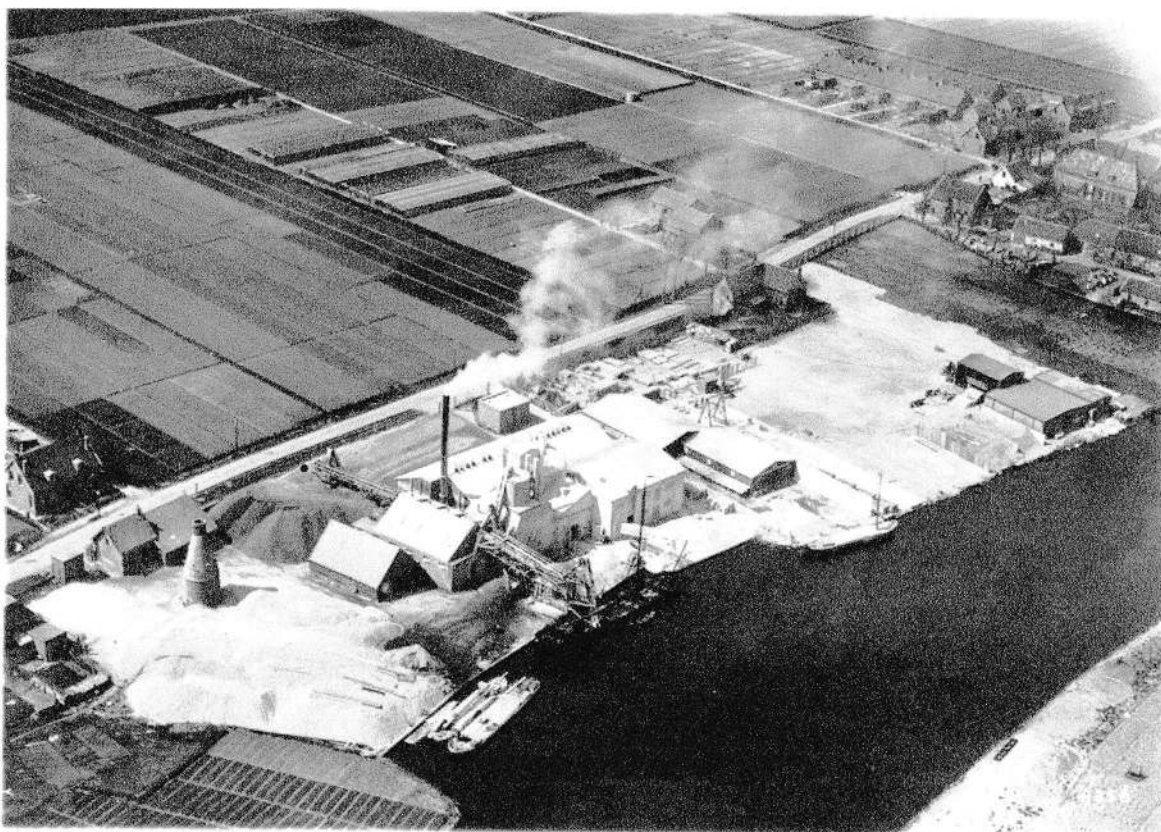
Wie had dat allemaal nou kunnen denken.....

Oproep

De vereniging werkt momenteel aan een expositie over het vliegekamp Valkenburg met een bijzonder accent op de betekenis daarvan voor het dorp. In verband daarmee hebben wij behoefte aan spullen die op het vliegekamp betrekking hebben. Mocht u daarover beschikken en die beschikbaar willen stellen, dan zijn wij u zeer erkentelijk. U kunt die afleveren bij het Torenmuseum. Ook kunnen we spullen bij u ophalen; belt u dan met Corrie van Kralingen, tel. 071-4016029

DE SCHELPFABRIEK

Henk Imthorn

Na vele honderden foto's van "oud" Valkenburg komt er soms een foto langs, die iets extra's heeft. Zo ook deze foto uit de jaren 30 van de vorige eeuw. Een foto die vele Valkenburgers nog iets zegt. Om met de jongeren te beginnen. Midden op de foto achter de mast van de aangemeerde boot staat het gebouw dat 15 jaar lang het middelpunt van de regio was. Jongerensociëteit De Peuk. Vele dertigers en veertigers van nu brachten daar hun jeugd door en hebben daar fantastische herinneringen. De thans vijftigers en zestigers konden zich uren vermaken op de bergen met schelpen, die klaar lagen om er kalkspecie van te maken. Ja en dan komen we bij de oudsten van het dorp, die daar hun boterham verdienden. De kalkfabriek ging eind jaren '50 over in de betonfabriek, de ABEX.

Op de foto is de nieuwe kalkovencentrale te zien. De historische kalkbranders, die zo'n 60 jaar dienst hadden gedaan waren vervangen. Nog slechts één bleef er staan voor het geval de nieuwe techniek het liet afweten. Maar de foto laat meer zien. Zoals Nederland nu vanuit het vliegtuig nog steeds te zien is, zo zag ook het buitengebied van Valkenburg er uit: keurige rechthoekige kavels voor de land en tuinbouw. Nu liggen daar de wijken 't Joght 1 en 2 en als laatste Joghtlust. Rechts boven zien we de wijk Borculo, die in de oorlog is afgebroken door de Duitse bezetter en begin deze eeuw als nieuw is Opgebouwd, maar dan in de vorm van appartementen. In de jaren dertig had het eenvoudige Valkenburg een echte buitenwijk rondom de daar gevestigde dakpannenfabriek. Langs de Rijn lag de

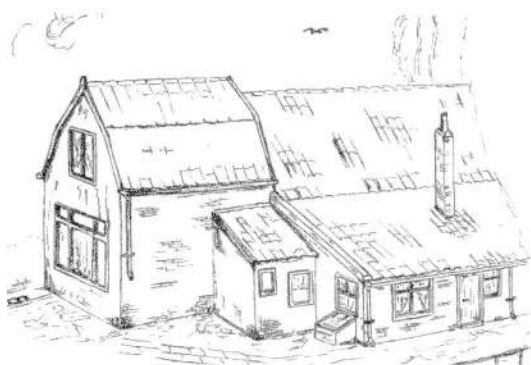
industrie. De grondstoffen werden per boot aangevoerd.

In het huidige Valkenburg zijn nog drie gebouwen van destijds aanwezig. De twee woningen links op de foto, de grote trafo in het midden, langs de Katwijkerweg en achter de rookpluim: Ora et Labora.

Werkelijk een prachtige foto met heel veel geschiedenis.

DE WITTE HUISJES AAN DE BROEKWEG IN 1940.

Herman Dijkhuizen

Tien mei 1940 stormden de Duitsers vanaf het vliegveld de Broekweg op. Achter hen werd rond het vliegveld en in de duinen fel gevochten door de Nederlanders met majoor Mallinckrodt in hun gelederen.

Veel Duitse parachutisten waren gesneuveld. Het vliegveld lag onder hevig vuur. Het veroveren van het dorp Valkenburg via de Broekweg was hun doel. De soldaten waren gespannen. Het moest allemaal snel gebeuren. Ze tuurden vooruit.

De slanke toren van de dorpskerk met veel hoge bomen daaromheen was van grote afstand zichtbaar. De Broekweg was de enige toegangsweg daar naar toe. Rondom niemand te zien. Op een enkele boerderij na was rechts en links van die weg allemaal open land. Heel veel ook ingeplant met tulpenbollen. Vandaar geen gevaar.

De eerste huizen van de naderende bebouwing waren links een boerderij en

rechts een rijtje van drie nu witte arbeiderswoninkjes.

Alle drie de huisjes stonden heel dicht langs de Broekweg, zonder voordeur daarom. Te gevaarlijk voor de Duitsers om daar zonder dekking voorlangs te gaan.

Achter de huisjes zagen ze een klinkerstraatje. In normale tijden een vredig gebeuren. Met een pomp waar iedereen water kon halen en een put om regenwater op te vangen.

De poepdoos met bijpassende ronde deksel stond in een apart weesje. Daar weer naast stonden een paar schuurtjes waar in het voorjaar tulpen werden opgebost.

Daar hadden de Duitse soldaten daar allemaal geen boodschap aan.

Een verschrikte moeder met twee kindertjes aan haar rokken werd weggesnauwd. Hinein! In's Haus! Sofort!

De soldaten renden zo snel mogelijk gebukt langs haar verder.

Maar, een paar meter verder, achter het huis op de hoek van de Broekweg en de Kruisweg doken ze weg. Te laat eigenlijk. Ze kregen plotseling hevig vuur van de Nederlandse soldaten bij de Hervormde kerk aan de overkant van de Kruisweg. Er vielen Duitse doden en ook gewonden.

Ook onder de Nederlanders vielen slachtoffers.

De slag om Valkenburg was begonnen.

Wordt vervolgd.

COLOFON

Deze Nieuwsbrief verschijnt tweemaal per jaar en wordt uitgegeven door de Vereniging Oud Valkenburg.

Redactieadres :Jan Bakker, Hoofdstraat 6, 2235 CG Valkenburg.

E-mailadres: janp.bakker@ziggo.nl

Deze brief is ook te downloaden van de website www.oudvalkenburgzh.nl.

Bankrekening vereniging: 1189.37.529
t.n.v. Vereniging Oud Valkenburg